

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในรายงานประกอบการเรียนรายวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ประจำปีภาคเรียนที่ 2/2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” เป็น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เพื่อ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ และเพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาและชุมชนเพิ่มศักยภาพใน การพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 58 เล่ม จากทั้งหมด 192 เล่ม ที่จัดทำโดยนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2550 โดยจับ สลากรายงานของนักศึกษาทุกหมู่เรียนที่แบ่งกลุ่มศึกษาหัวข้อรายงานทั้ง 6 หัวข้อ และมี เงื่อนไขว่าหัวข้อรายงานที่จับสลากขึ้นมาจะต้องไม่เป็นหัวข้อที่ซ้ำกัน หากซ้ำกันจะจับใหม่ และทุกหัวข้อจะต้องมีรายงานจำนวนใกล้เคียงกัน หัวข้อรายงานทั้ง 6 หัวข้อ ได้แก่ มหัทศวรรษย์ พรรณพุกษา กองทุนหมู่บ้าน.....วันนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน สินค้า OTOP ตำบล..... : คุณค่าทางสังคม สีต 12 กอง 14 และอบต.....กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาของรายงาน ปรากฏภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการองค์กร และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี ดังต่อไปนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

รายงานที่มีเนื้อหาตรงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม ได้แก่รายงานหัวข้อ มหัทศวรรษย์พรรณพุกษา และรายงานหัวข้อ ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏ ในรายงานหัวข้อมหัทศวรรษย์พรรณพุกษาจะเห็นได้จากการที่เกษตรกรได้ดูแล ให้น้ำ ปล่อยให้ ขยายพันธุ์ และดูแลพรรณไม้จาก โรคและแมลงศัตรูอย่างเหมาะสมกับประเภทของพรรณไม้ สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมที่ปรากฏในรายงานหัวข้อภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่

รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเลี้ยงปลาสด” รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเลี้ยงหมูหลุม” และรายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเพาะเห็ดอบ” เพราะเกษตรกรได้ดูแล ให้น้ำ ให้อาหารที่เหมาะสมกับสัตว์และพืชนั้น ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

รายงานที่มีเนื้อหาตรงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ รายงานหัวข้อ สินค้า OTOP ตำบล..... : คุณค่าทางสังคม และรายงานหัวข้อ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การทำตะกร้าหวาย” รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “โปงลาง” รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ลูกประคบสมุนไพร” รายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ผักเลี้ยงคอง” และรายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ปลาร้า ล้วนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปผลผลิตและมีการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

รายงานที่มีเนื้อหาตรงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่รายงานหัวข้อ กองทุนหมู่บ้าน.....วันนี้ เพราะกองทุนหมู่บ้านให้ผลประโยชน์ต่อทุกคนในชุมชนโดยตรง กองทุนทุก ๆ กองทุนจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านให้เข้มแข็งไปด้วยความมีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมทำให้ประชาชนมีเงินทุนเพื่อที่จะนำไปลงทุนหรือประกอบอาชีพของตนเอง และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน และส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน เพื่อบริการเงินกู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการองค์กร

รายงานที่มีเนื้อหาตรงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการองค์กร ได้แก่รายงานหัวข้อ กองทุนหมู่บ้าน...วันนี้ และรายงานหัวข้อ อบต....กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน โดยเนื้อหาในรูปแบบเล่มรายงานหัวข้อกองทุนหมู่บ้าน...วันนี้ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เรียนรู้การบริหารจัดการดำเนินงานของกองทุน เพื่อพัฒนากองทุนให้มีความก้าวหน้า สามารถให้บริการได้ตรงกับความต้องการของสมาชิก ขณะที่รายงานหัวข้อ อบต....กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

การจัดการองค์การที่ว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารจัดการดำเนินงาน ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตำบลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี

รายงานที่มีเนื้อหาตรงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี ได้แก่รายงานหัวข้อ ฮีต 12 คอง 14 และรายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ครกกระเดื่อง” โดยเนื้อหาในรูปแบบหัวข้อ ฮีต 12 คอง 14 แสดงให้เห็นว่าฮีตหรือจารีตที่ปฏิบัติกันในแต่ละเดือนจะมีประเพณีประจำเดือน ประเพณีเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องพุทธศาสนา แม้เป็นเรื่องอื่นก็พยายามดึงเข้าพุทธศาสนาเพื่อให้ได้โอกาสทำบุญด้วย อันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณีได้เป็นอย่างดี ขณะที่เนื้อหาของรายงานเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ครกกระเดื่อง” แสดงให้เห็นว่ามีการประยุกต์ความเชื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของครกกระเดื่อง โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่า ห้ามตั้งครกกระเดื่อง ไว้กลางแจ้ง ต้องมีเครื่องมงคลความเชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนโบราณใช้กุศโลบายประยุกต์ความเชื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของครกกระเดื่อง เนื่องจากเกรงว่าครกกระเดื่องจะผูกน่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารายงานวิชาวาษาไทยเพื่อการสื่อสารซึ่งมีเนื้อหาปรากฏภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการองค์การ และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี คณะผู้วิจัยพบว่าความเป็นชุมชนของสังคมไทยได้นำพาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยกัน สามารถนำเอาสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมาปรับแต่งและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของตนเองและชุมชน มีการบูรณาการความคิดและเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เป็นกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เป็นมรดกทางปัญญาที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ

คณะผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองและ

ถ่ายทอดสู่ชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป โดยควรยึดประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาระบบการกลุ่มมากกว่าการพัฒนาเฉพาะบุคคล ดังผล การประชุมสัมมนาเรื่องแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา, 2539, หน้า 3 – 4) ที่สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาควรยึด ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก สร้างจิตสำนึกในความภาคภูมิใจ ความรับผิดชอบต่อชุมชนของ ตนและส่วนรวม พิทักษ์รักษาปัจจัยการผลิตและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สร้างและพัฒนา เทคโนโลยีพื้นฐาน สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และรับข้อมูลที่ถูกต้องทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมทั้งสามารถสร้างการศึกษาต่อเนื่องด้วยตนเองได้

นอกจากนี้ ในการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ควรเน้นที่องค์ความรู้ของบุคคล หรือกิจกรรม แต่ควรสอนให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับระบบความคิด การสังเคราะห์ความรู้ ศึกษาสภาพ สังคม สภาพแวดล้อม ว่ามีปัจจัย มีเหตุผล มีเกณฑ์อย่างไร ที่ทำให้เกิดความคิดนั้น ให้ผู้เรียน วิเคราะห์หาปัจจัยร่วมของประเด็นต่าง ๆ ว่ามีการสืบทอดและมีการเรียนรู้อย่างไร โดยเปิด โอกาสให้ท้องถิ่นหรือผู้รู้ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร วางแผนการจัดการเรียน การสอนร่วมกับครูผู้สอน สังเคราะห์และวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

จากแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนข้างต้น กล่าว ได้ว่า การจัดการภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่คนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนสำคัญ ในการสร้าง สืบสาน หรือพัฒนาความรู้ภูมิปัญญานั้นให้สามารถเชื่อมต่อกับสมัยใหม่ หรือ ประยุกต์ให้ทันสมัย โดยส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเห็นถึงคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญใน การจัดการความรู้ของตนเอง และสามารถเข้าถึง ดูแล ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาของตัวเองได้ จริงในวิถีชีวิตปัจจุบัน รวมทั้งมีการจัดการความรู้ในรูปฐานข้อมูลเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ ในวงกว้าง โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ให้คนจากที่ต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประชาชน และชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานทุกเล่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง
2. ควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในรายงานหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไป
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในรายงานหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่มีแหล่งข้อมูลต่างกัน เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY